มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน
เครื่องถมเงิน

๑. ขอบข่าย

๑.๑ มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนนี้ครอบคลุมเฉพาะเครื่องถมเงินที่ทำจากโลหะเงินที่มีความบริสุทธิ์ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๙๕ เป็นวัสดุหลัก ทำด้วยมือ อาจมีการใช้เครื่องจักรเป็นอุปกรณ์ช่วยในบางขั้นตอนการผลิต

๒. บทนิยาม

ความหมายของคำที่ใช้ในมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนนี้ มีดังต่อไปนี้

๒.๑ เครื่องถมเงิน หมายถึง ผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการนำโลหะเงินที่มีความบริสุทธิ์ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๙๕ มาขึ้นรูปโดยกรรมวิธีการหล่อหรือการตีแผ่ให้ได้รูปทรงตามต้องการ แล้วขึ้นลายด้วยวิธีแกะสลัก กัดกรด หรือปั๊มลายลงยาถมโดยการใช้ความร้อนเผายาถมให้ละลายลงในร่องลวดลาย จนกระทั่งยาถมเต็ม ขัดแต่งยาถมส่วนเกินออกจนเห็นลวดลาย ขัดเงาตกแต่งอีกครั้ง แล้วแรเงาหรือเพลาลายเป็นขั้นตอนสุดท้าย อาจประกอบด้วยวัสดุอื่น เช่น พลอย หิน ทำเป็นของใช้ทั่วไป เครื่องประดับ ของที่ระลึก เช่น ขันน้ำ พาน กำไล แหวน

๒.๒ ยาถม หมายถึง วัสดุที่ได้จากการนำโลหะ ๓ ชนิด ตะกั่ว ทองแดง และเงิน มาหลอมให้ละลายและใส่กำมะถันจนเป็นสีดำใส ปล่อยให้แห้งเป็นแท่ง

๓. คุณลักษณะที่ต้องการ

๓.๑ ลักษณะทั่วไป

ต้องประณีต สวยงาม มีรูปแบบรูปทรงที่เหมาะสม ไม่บิดเบี้ยวหรือเอนเอียง ไม่แตกหรือร้าว การเชื่อมต่อชิ้นงานต้องไม่เห็นรอยต่อที่ชัดเจน และไม่ทำให้ชิ้นงานขาดความแข็งแรงหรือทำให้เกิดอันตรายในการใช้งาน

๓.๒ ลวดลาย

ต้องประณีต สวยงาม สม่ำเสมอ กลมกลืน

๓.๓ การลงยาถม

ต้องสม่ำเสมอ ติดแน่น สีของยาถมต้องดำเป็นมัน ไม่ด่าง หลุด หรือลอก อาจมีรูที่เรียกว่า “ตามด” ได้บ้าง แต่ต้องไม่ทำให้ชิ้นงานขาดความสวยงาม

๓.๔ การประกอบด้วยวัสดุอื่น (ถ้ามี)

ต้องประณีต ติดแน่น คงทน สวยงาม กลมกลืนเหมาะสมกับชิ้นงาน กรณีใช้วัสดุที่มีสีต้องไม่ด่าง หลุด หรือลอก

๓.๕ การขัดเงา

ต้องเรียบ สม่ำเสมอ ไม่เห็นรอยขัดที่เรียกว่า “รอยขนแมว”

เมื่อตรวจสอบโดยวิธีให้คะแนนตามข้อ ๗.๑ แล้ว ต้องได้คะแนนเฉลี่ยของแต่ละลักษณะจากผู้ตรวจสอบทุกคนไม่น้อยกว่า ๓ คะแนน และไม่มีลักษณะใดได้ ๑ คะแนน จากผู้ตรวจสอบคนใดคนหนึ่ง

๓.๖ การใช้งาน

ต้องสามารถใช้งานได้ตามวัตถุประสงค์ของการใช้งาน

๓.๗ โลหะเงิน

ต้องไม่น้อยกว่าร้อยละ ๙๕.๐ โดยน้ำหนัก

๔. การบรรจุ

๔.๑ หากมีการบรรจุ ให้บรรจุเครื่องถมเงินในภาชนะบรรจุที่สะอาด แห้ง เรียบร้อย และสามารถป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นกับเครื่องถมเงินได้

๕. เครื่องหมายและฉลาก

๕.๑ ที่ฉลากหรือภาชนะบรรจุผลิตภัณฑ์จากเครื่องถมเงินทุกหน่วย อย่างน้อยต้องมีเลข อักษร หรือเครื่องหมายแจ้งรายละเอียดต่อไปนี้ให้เห็นได้ง่าย ชัดเจน

(๑) ชื่อเรียกผลิตภัณฑ์ เช่น พานถมเงิน กำไลถมเงิน แหวนถมเงิน

(๒) ขนาดหรือมิติ

(๓) เดือน ปีที่ทำ

(๔) ข้อแนะนำในการใช้และการดูแลรักษา

(๕) ชื่อผู้ทำ หรือสถานที่ทำ พร้อมสถานที่ตั้ง หรือเครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียน

ในกรณีที่ใช้ภาษาต่างประเทศ ต้องมีความหมายตรงกับภาษาไทยที่กำหนดไว้ข้างต้น

๖. การชักตัวอย่างและเกณฑ์ตัดสิน

๖.๑ รุ่น ในที่นี้ หมายถึง เครื่องถมเงินที่ทำหรือส่งมอบหรือซื้อขายในระยะเวลาเดียวกัน

๖.๒ การชักตัวอย่างและการยอมรับ ให้เป็นไปตามแผนการชักตัวอย่างที่กำหนดต่อไปนี้

๖.๒.๑ การชักตัวอย่างและการยอมรับ สำหรับการทดสอบการใช้งาน การบรรจุ และเครื่องหมายและฉลาก ให้ชักตัวอย่างโดยวิธีสุ่มจากรุ่นเดียวกัน จำนวน ๕ ตัวอย่าง เมื่อตรวจสอบแล้วทุกตัวอย่างต้องเป็นไปตามข้อ ๓.๖ ข้อ ๔. และข้อ ๕. จึงจะถือว่าเครื่องถมเงินรุ่นนั้นเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด

๖.๒.๒ การชักตัวอย่างและการยอมรับ สำหรับการทดสอบลักษณะทั่วไป ลวดลาย การลงยาถม การประกอบด้วยวัสดุอื่น และการขัดเงา ให้ใช้ตัวอย่างที่ผ่านการทดสอบตามข้อ ๖.๒.๑ แล้ว จำนวน ๕ ตัวอย่าง เมื่อตรวจสอบแล้วตัวอย่างต้องเป็นไปตามข้อ ๓.๑ ถึงข้อ ๓.๕ จึงจะถือว่าเครื่องถมเงินรุ่นนั้นเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด

๖.๒.๓ การชักตัวอย่างและการยอมรับ สำหรับการทดสอบโลหะเงิน ให้ชักตัวอย่างโดยวิธีสุ่มจากโลหะเงินที่ใช้ทำจำนวน ๓ กรัม เมื่อตรวจสอบแล้วตัวอย่างต้องเป็นไปตามข้อ ๓.๗ จึงถือว่าเครื่องถมเงินรุ่นนั้นเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด

๖.๓ เกณฑ์ตัดสิน

ตัวอย่างเครื่องถมเงินต้องเป็นไปตามข้อ ๖.๒.๑ ข้อ ๖.๒.๒ และข้อ ๖.๒.๓ ทุกข้อ จึงจะถือว่าเครื่องถมเงินรุ่นนั้นเป็นไปตามมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนนี้

๗. การทดสอบ

๗.๑ การทดสอบลักษณะทั่วไป ลวดลาย การลงยาถม การประกอบด้วยวัสดุอื่น และการขัดเงา

๗.๑.๑ ให้แต่งตั้งคณะผู้ตรวจสอบ ประกอบด้วยผู้ที่มีความชำนาญในการตรวจสอบเครื่องถมเงินอย่างน้อย ๕ คน แต่ละคนแยกจะกันตรวจและให้คะแนนโดยอิสระ

๗.๑.๒ หลักเกณฑ์การให้คะแนน ให้เป็นไปตามตารางที่ ๑

ตารางที่ ๑ หลักเกณฑ์การให้คะแนน

(ข้อ ๗.๑.๒)

ลักษณะที่ตรวจสอบ	เกณฑ์ที่กำหนด	ระดับการตัดสิน (คะแนน)			
		ดีมาก	ดี	พอใช้	ต้องปรับปรุง
ลักษณะทั่วไป	ต้องประณีต สวยงาม มีรูปแบบรูปทรงที่เหมาะสม ไม่บิดเบี้ยวหรือเอนเอียง ไม่แตกหรือร้าว การเชื่อมต่อชิ้นงานต้องไม่เห็นรอยต่อที่ชัดเจน และไม่ทำให้ชิ้นงานขาดความแข็งแรงหรือทำให้เกิดอันตรายในการใช้งาน	๔	๓	๒	๑
ลวดลาย	ต้องประณีต สวยงาม สม่ำเสมอ กลมกลืน	๔	๓	๒	๑
การลงยาถม	ต้องสม่ำเสมอ ติดแน่น สียาถมต้องดำเป็นมัน ไม่ด่าง หลุด หรือลอก อาจมีรูที่เรียกว่า “ตามด” ได้บ้างแต่ต้องไม่ทำให้ชิ้นงานขาดความสวยงาม	๔	๓	๒	๑
การประกอบด้วยวัสดุอื่น(ถ้ามี)	ต้องประณีต ติดแน่น คงทน กลมกลืนเหมาะสมกับชิ้นงาน กรณีใช้วัสดุที่มีสีต้องไม่ด่าง หลุด หรือลอก	๔	๓	๒	๑
การขัดเงา	ต้องเรียบ สม่ำเสมอ ไม่เห็นรอยขัดที่เรียกว่า “รอยขนแมว”	๔	๓	๒	๑

๗.๒ การทดสอบการใช้งาน การบรรจุ และเครื่องหมายและฉลาก

ให้ตรวจพินิจ

๗.๓ การทดสอบปริมาณโลหะเงิน

ให้ใช้วิธีทดสอบตามมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม เครื่องเงิน มาตรฐานเลขที่ มอก.๒๑
